

IS225 UTSATT HJEMMEEKSAMEN (vår 2023)

1-ukes hjemmeeksamen med hjelpemidler

Oppgavene bør kunne besvares ved å anvende kilder fra kjernelitteraturen. Oppgir kildene som du anvender i teksten. Del A består av en oppgave som teller 40 % av karakteren. Del B består av 3 oppgaver. Hver oppgave teller 20 % av totalen i Del B.

Del A

Denne oppgaven teller 40 %. Du kan skrive inntil maks 2000 ord.

Oppgave 1

Sosial ulikhet påvirker barn og unges forutsetninger for å delta i fysisk aktivitet og idrett. Drøft, med utgangspunkt i Bourdieu sitt begrepsapparat, hvilke muligheter og barrierer som kan påvirke barn og unges deltakelse i fysisk aktivitet og idrett.

Det forventes at kandidaten redegjør for de mest sentrale begrepene hos Bourdieu, nemlig habitusbegrepet og de tre kapitalbegrepene. For å oppnå karakteren C må alle disse være nevnt. Det vil trekke opp dersom kandidaten demonstrerer et selvstendig språk og har en ryddig struktur på teksten.

Habitus:

Habitusbegrepet sikter til disposisjoner som blir kroppsliggjort og formet av det sosiale miljøet vi vokser opp i. Habitus påvirker vår smak og preferanser, og bidrar til å forme vår identitet. Habitus preger våre reaksjonsmønstre i ulike sosiale sammenhenger.

Økonomisk, kulturell og sosial kapital:

Kapitalbegrepene sier noe om fordeling av makt og ressurser i et samfunn. Økonomisk kapital viser til penger, aksjer, eiendom, kunst og andre verdier. Kulturell kapital sier noe om i hvilken grad man behersker de dominerende kulturelle kodene i et samfunn. Kulturell kapital er knyttet til utdanning (som kan akkumulere kulturell kapital, selv om sannsynligheten for å ta høyere utdanning øker jo høyere kulturell kapital man besitter). Sosial kapital handler om nettverkene vi har tilgang til, samt evne og mulighet til å mobilisere kontakter og ressurspersoner i egen bekjentskapskrets.

Hvilke muligheter og barrierer kan påvirke barn og unges deltakelse i fysisk aktivitet og idrett:

Det forventes at kandidaten anvender all relevant pensumlitteratur for å oppnå karakteren C eller bedre. Kandidaten demonstrerer forståelse av pensum ved å redegjøre for hvordan habitus og ulik grad av kapitalformene er anvendt i aktuelle pensumtekster. Kandidaten bør vise at

habitus er knyttet til sosial klasse, og at ulike former for habitus disponerer for ulike preferanser og forståelser av idrett og fysisk aktivitet. For eksempel ser det ut til at barn og unge med bakgrunn fra familier som har liten grad av ulike kapitalformer investerer mindre i organisert og uorganisert idrett enn de med større grad av økonomisk, kulturell og sosial kapital. Likevel er det mange nyanser. En familie som har høy kulturell kapital, men lav økonomisk kapital forholder seg kanskje på andre måter til organisert idrett en familier som både har lav økonomisk og kulturell kapital. En karakter bedre enn C kan oppnås hvis kandidaten viser selvstendighet i drøftingen og har et klart og presist språk med originale, men velbegrunnede betraktninger. God referansebruk er viktig. Mangelfull referansebruk vil trekke ned.

Aktuell litteratur:

Bakke, Solheim & Hovden (2016), Dowling (2016), Wiltshire, Lee & Williams (2019)

Del B

Du skal besvare alle 3 oppgaver. Hver besvarelse teller 20%. Hver oppgave kan være inntil 1000 ord.

Oppgave 2

Gjør rede for begrepet ‘helsedyrking’, og forklar hvorfor dette fenomenet har vokst frem de siste årene.

En redegjørelse for helsedyrking (helsisme) bør inkludere at helse gjøres til et individuelt prosjekt eller til en slags superverdi (en metafor for alt som er godt i livet). I et samfunn preget av risiko oppfattes den enkelte å ha et moralsk ansvar for å ta 'riktige' livsstilsvalg og forebygge sykdom/ unngå risikoadferd. En god besvarelse vil også peke på at helsedyrking kan ofte innebære en form for overvåking av seg selv og disiplineringen av egen kropp, eller det som Foucault kalte ‘teknologier av selvet’, for å innfri samfunnets forventninger til at man foretar de ‘riktige’ helsefremmende valg.

Helsedyrking har oppstått fordi det er økt medikalisering i samfunnet, og samfunnet gjennomsyses av ideer knyttet til risiko (den såkalte risikosamfunnet). Helse og kroppen er blitt til forbrukervarer og den enkelte kan forsøke å minske risiko knyttet til dårlig helse. Det er et marked som ‘frister’ den enkelte til å kjøpe seg ‘bedre helse’ (f.eks. dietter, treningsutstyr, behandlinger ol.) Nyliberalisme har ført til at helse oppfattes i økende grad som et individuelt ansvar fremfor det offentliges ansvar. God helse og de ‘riktige, moralske’ helsevalg tildeler status i et samfunn, der helse betraktes som et symbol på vellykkethet.

Aktuell litteratur:

Dowling (2012), Evans & Davies (2004); Fugelli & Ingstad (2009)

Oppgave 3

Verdens helseorganisasjons definisjon på helse kan sies å være et eksempel på den sosiomedisinske modellen. a) Forklar hvordan helse defineres ut ifra en slik modell, og b) drøft hva som er styrkene og svakhetene til en slik definisjon.

a Helse er primært sett på som sosial skapt og er en erfart tilstand, der biologiske faktorer tones ned og sosiale forhold tones opp. Helse er et ressurs i hverdagslivet, ikke objektet ved livet. I den sosiomedisinske modellen er helse dermed mer enn et fravær av sykdom som definert i den biomedisinske modellen. Helse beskrives som evnen til å kunne leve et godt økonomisk og sosialt produktivt liv, og som å ha overskudd i forhold til hverdagens krav. Verdens helseorganisasjon anerkjenner at god helse og livskvalitet avhenger av forhold som fred, økonomisk inntekt, et sted å bo, mat, utdanning, verdier som likestilling og likeverd.

b Den sosiomedisinske modellen er en beskrivelse av helse som de fleste mennesker kan forstå og relateres til. Den har likhetstrekk med lekmannsperspektiver på helse og kan inkludere en holistisk tilnærming til helse. Samtidig kan man reise spørsmål ved hvem som har definisjonsmakt over hva som utgjør 'det gode livet' og som gir livskvalitet. Verdens helseorganisasjons definisjon har blitt kritisert for å være idealistisk og for ambisiøst, slik at det er en fare for at den marginaliseres. Fra et medisinsk ståsted fremmer ikke en slik definisjon utviklinger i behandlinger av sykdommer, og den vanskeliggjør målingen av 'god' helse.

Aktuell litteratur:

Fugelli og Ingstad (2009); Mæland (2009; 2021)

Oppgave 4

I vestlig, moderne kultur blir helse i økende grad forbundet med å vedlikeholde kroppen gjennom bestemte praksiser som trening og et sunt kosthold. Drøft slike praksiser i kjønnsperspektiv, med utgangspunkt i kjernelitteraturen.

McGannon & Spence (2012) har undersøkt hvordan trening for kvinner blir beskrevet i amerikanske aviser som i sine bilag tematiserer kvinnehelse. Artikkelforfatterne utforsker hvilke antakelser om kvinner, helse og trening som kommer til uttrykk i disse tekstene. De finner at det er to diskurser som dominerer. For det første fremstilles trening som en måte å oppnå et kvinnelig skjønnhetsideal på, og artikkelforfatterne beskriver dette som en skjønnhetsdiskurs. For det andre identifiserer de en diskurs om forbruk. Ved å skaffe seg ulike typer treningsutstyr, vil kvinnene som tekstene henvender seg til settes bedre i stand til å oppnå målet om en slank, veltrent og «tonet» kropp. McGannon & Spence (2012) drøfter hvordan avisartiklene kan bidra til å normalisere forestillingen om at en kvinnekropp bør være trent for å fremstå attraktiv. Videre argumenterer artikkelforfatterne for at avisartiklene bærer i seg et normativt budskap om at den enkelte forbruker har en moralsk forpliktelse til å være i fysisk aktivitet.

Nettleton (2013) skiller blant annet mellom tre måter å forstå kroppen på fra ulike vitenskapelige ståsteder: den naturalistiske, sosialkonstruktivistiske og den fenomenologiske posisjonen. Hun viser hvordan det å jobbe for å vedlikeholde en trent kropp kan forstås som et «kroppsprosjekt». Nettleton (2013) refererer også til Foucault og hans begrep om normalisering som en måte individer kan forstå seg selv på i lys av tilgjengelig kunnskap.

Kandidaten bør vise til begge de to pensumtekstene for å oppnå karakteren C eller bedre. Kandidaten bør redegjøre for de mest sentrale funnene hos McGannon & Spence (2012). Videre forventes det at kandidaten trekker inn ett eller flere begreper fra teksten til Nettleton (2013). For å oppnå bedre karakter enn C bør kandidaten anvende begreper og perspektiver fra begge pensumtekstene i drøftingsdelen. Det vil løfte besvarelsen med en ryddig struktur og et presist språk. En selvstendig formulert drøftingsdel vil trekke besvarelsen opp. Mangelfull referansebruk vil trekke ned.

Aktuell litteratur:

McGannon & Spence (2012), Nettleton (2013)